

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 515/2020-54

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpených Mgr. Matejom Blaškom, advokátom, Zuzany Chalupovej 10B, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 31/2020 z 27. mája 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 31/2020 z 27. mája 2020 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 31/2020 z 27. mája 2020 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **599,38 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. augusta 2020 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva

na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 7 Cdo 31/2020 z 27. mája 2020. Navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

3. Sťažovatelia boli stranou sporu vedeného na Okresnom súde Trnava (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 31 C 47/2006 o určenie neplatnosti právnych úkonov a vlastníckeho práva. Vystupovali v procesnom postavení žalovaných v 2. a 3. rade, a to na základe skutočnosti, že boli vlastníckymi nehnuteľnosťami zapísaných na [REDAKOVANÉ], katastrálne územie [REDAKOVANÉ] ako parcely registra „C“, parcela [REDAKOVANÉ] – orná pôda s výmerou [REDAKOVANÉ] parcela č. [REDAKOVANÉ] – zastavané plochy a nádvoria s výmerou [REDAKOVANÉ] a rodinný dom, súpisné [REDAKOVANÉ] postavený na parcele č. [REDAKOVANÉ] (ďalej len „nehnutelnosti“), ktoré pôvodne patrili žalobcovi [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalobca“ alebo „zúčastnená osoba“).

4. Podstatou sporu bolo, že žalobca uzatvoril 12. augusta 2005 so spoločnosťou [REDAKOVANÉ] (pôvodne žalovaný v 1. rade) zmluvu o úvere, ako aj zmluvu o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Pretože žalobca nesplnil dohodnuté zmluvné povinnosti, žalovaný v 1. rade realizoval výkon zabezpečovacieho prevodu práva a odpredal predmetné nehnuteľnosti žalovanému v 4. rade, ktorý ich následne predal sťažovateľom. Okresný súd v rámci predbežnej otázky posúdil zmluvu uzavretú medzi žalobcom a žalovaným v 1. rade z 12. augusta 2005 ako absolútne neplatnú, pretože v nej absentovala náležitosť – dojednanie, akým spôsobom má byť dlžníkovi (žalobcovi, pozn.) zabezpečené vydanie tzv. hyperochy, a z dôvodu rozporu s dobrými mravmi, pretože predmet zabezpečenia úveru bol hodnotnejší ako poskytnutý úver. S poukazom na uvedené boli posúdené ako neplatné aj ostatné nadväzujúce zmluvy, t. j. kúpna zmluva medzi žalovaným v 1. rade a žalovaným vo 4. rade, ako aj kúpna zmluva medzi žalovaným vo 4. rade a sťažovateľmi, pretože žalovaný v 1. rade sa nestal vlastníkom nehnuteľností, a preto nemohol ďalej previesť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam.

5. Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom č. k. 31 C 47/2006-439 z 12. novembra 2014 tak, že prvým a druhým výrokom konanie proti žalovanému v 1. rade a konanie o vzájomnom návrhu žalovaného v 1. rade proti žalobcovi zastavil, tretím výrokom zamietol žalobu proti žalovanému vo 4. rade, štvrtým výrokom určil, že vlastníkom nehnuteľností je žalobca, piatym výrokom žalobu vo zvyšnej časti zamietol a šiestym výrokom rozhodol o trovách konania.

6. Proti rozsudku okresného súdu v rozsahu štvrtého výroku, ktorým bolo určené vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, podali sťažovatelia odvolanie. O odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 11 Co 231/2015-478 z 11. mája 2016, ktorým rozsudok okresného súdu v napadnutej časti vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam potvrdil. Krajský súd sa v celom rozsahu stotožnil so skutkovými zisteniami a právnymi závermi okresného súdu obsiahnutými v odôvodnení jeho rozsudku. Sťažovatelia podali proti rozsudku krajského súdu dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 7 Cdo 163/2016 z 28. septembra 2017 (ďalej len „prvé uznesenie najvyššieho súdu“) tak, že dovolanie odmietol z dôvodu podľa § 447 písm. c) CSP.

7. Sťažovatelia podali 8. decembra 2017 ústavnú sťažnosť, ktorou namietali porušenie ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práv podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj porušenie ich práv podľa čl. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu, rozsudkom krajského súdu a prvým uznesením najvyššieho súdu. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 92/2018-25 z 28. marca 2018 prvým výrokom prijal sťažnosť sťažovateľov vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práv podľa čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj porušenia ich práv podľa čl. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu a prvým uznesením najvyššieho súdu na ďalšie konanie, druhým výrokom odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu a tretím výrokom v prevyšujúcej časti (vo vzťahu k rozsudku okresného súdu, pozn.) ústavnú sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

8. Ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 92/2018-60 z 5. septembra 2018 (ďalej aj „nález ústavného súdu“) rozhodol, že základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli prvým uznesením najvyššieho súdu porušené. Zároveň toto uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľov nevyhoviel.

9. Po vrátení veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie tento vo veci rozhodol napadnutým uznesením, a to tak, že dovolanie sťažovateľov odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné a podľa § 447 písm. f) CSP, keďže sťažovatelia nevymedzili dovolacie dôvody spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľov

10. Proti napadnutému uzneseniu o odmietnutí dovolania podali sťažovatelia túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú:

a) Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu „*ignoruje*“ nález ústavného súdu.

b) Vo vzťahu k nim uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietajú, že otázka ich dobromyseľnosti pri nadobúdaní vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam mala pre vec podstatný význam, na čo poukázal aj ústavný súd v ich veci. V tomto kontexte preto považovali napadnutý rozsudok krajského súdu za nepreskúmateľný a arbitrárny. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu však obsahuje v tomto smere len mimoriadne stručné odôvodnenie, a preto je arbitrárne a nepreskúmateľné.

c) Vo vzťahu k nim uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP namietajú, že tento dovolací dôvod bol jednoznačne daný, a to aj s poukazom na nález ústavného súdu, v ktorom ústavný súd v bode 26 uviedol, že najvyšší súd dospel k nesprávnemu záveru o absencii tohto dovolacieho dôvodu.

d) Z napadnutého uznesenia nie je zrejmé, ako najvyšší súd dospel k záveru o nedôvodnosti ich obrany s poukazom na potrebu „*veľmi prísneho*“ hodnotenia dobrej viery.

e) Napadnuté uznesenie je vzájomne vnútorne rozporuplné.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, upovedomenie zúčastnenej osobe a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

11. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že vo vzťahu k sťažovateľmi vymedzenej prípustnosti ich dovolania podľa § 420 písm. f) CSP je napadnuté uznesenie možné považovať za riadne odôvodnené, nezasahuje do základných práv a slobôd, nie je arbitrárne ani ústavne neudržateľné. Pokiaľ ide o časť napadnutého uznesenia, ktoré sa týka odmietnutia odvolania podľa § 447 písm. f) CSP, aj v tomto smere sa javí sťažnosť ako nedôvodná. V súlade s predchádzajúcou praxou senátov najvyššieho súdu pri posudzovaní dovolaní podaných podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP sa zamerail na vymedzenie dovolacej otázky ako náležitosti mimoriadneho opravného prostriedku a náležitosti, ktoré musí spĺňať dovolanie podané podľa tohto ustanovenia. Sťažovateľmi označené rozhodnutie najvyššieho súdu nepredstavovalo v okolnostiach prejednávanej veci rozdielne rozhodnutie. Najvyšší súd sa osobitne vysporiadal s judikatúrou, na ktorú poukázali sťažovatelia, pričom správne uviedol, že rozhodnutia ústavného súdu, krajských súdov, Najvyššieho súdu Českej republiky ani Európskeho súdu pre ľudské práva nie sú súčasťou rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a preto na ne nemožno poukazovať v zmysle prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Pokiaľ ide o rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 71/2011, ktorým argumentovali sťažovatelia v dovolaní, konajúci senát uviedol, že z neho vyplýva, že treba veľmi prísne vyhodnocovať, ak by sa malo zásadne prihliadnúť na dobromyseľnosť účastníkov absolútne neplatného právneho úkonu. Podrobne rozobral konflikt medzi princípmi „*nemo plus iuris*” a „*bona fides*“, pričom aj v súlade s predmetným rozhodnutím je potrebné prihliadať na každý konkrétny prípad ako na jedinečný. Ani v citovanom rozhodnutí napokon dobrá viera konštatovaná nebola. Poukázal na skutkové okolnosti tohto prípadu a konštatoval, že v tomto prípade správne rozhodol odvolací súd, ak sa nestotožnil s argumentáciou dovolateľov, pokiaľ žiadali ochranu svojej dobromyseľnosti. Vysporiadal sa aj s judikatúrou ústavného súdu v tom zmysle, že okolnosti sťažovateľmi uvádzaných prípadov boli natoľko iné, že univerzálne použitie a prednosť zásady „*bona fides*“ nie je použiteľná rovnako aj v prejednávanej veci. Išlo najmä o okolnosti údajnej straty vlastníctva žalobcu a z nej vyplývajúce reťazenie neplatných prevodov vlastníckeho práva. Pri tomto posudzovaní dovolací súd postupoval v súlade s procesnými ustanoveniami i predchádzajúcou praxou dovolacích senátov najvyššieho súdu. Je povinnosťou dovolateľa poukázať na relevantnú rozdielnu prax dovolacieho súdu. Pokiaľ poukázali sťažovatelia iba na jedno rozhodnutie dovolacieho súdu, toto ťažko považovať vôbec za relevantnú rozhodovaciu prax bez prihliadnutia, či vôbec napĺňa kritériá rozdielnosti podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Napadnuté uznesenie je dostatočne podrobne, zrozumiteľne a presvedčivo odôvodnené, a preto ústavnú sťažnosť považuje za nedôvodnú.

III.2. Upovedomenie zúčastnenej osobe:

12. Ústavný súd konštatuje, že zúčastnená osoba si upovedomenie ústavného súdu o podaní ústavnej sťažnosti neprevzala v odbernej lehote, a tak nevyužila svoju možnosť vyjadriť sa v konaní pred ústavným súdom.

III.3. Replika sťažovateľov:

13. Sťažovatelia vo svojej replike uviedli:

- a) Najvyšší súd sa vo svojom vyjadrení nezaoberal skutočnosťou, prečo rozhodol v rozpore s nálezom ústavného súdu.
- b) Najvyšší súd žiadnym spôsobom v napadnutom uznesení nevysvetlil, prečo by práve v tejto konkrétnej veci (vzhľadom na jej okolnosti) nemal mať princíp ochrany dobrej viery nadobúdateľa prednosť pred princípom „*nemo plus iuris*“.
- c) Vyjadrenie najvyššieho súdu „*neodzrkadľuje*“ obsah napadnutého uznesenia.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces:

14. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením ich základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je založená na ich tvrdení o nezákonnosti, svojvoľnosti, zmätočnosti, nezrozumiteľnosti a neodôvodnenosti napadnutého uznesenia, ktoré „*ignoruje*“ nález ústavného súdu vydaný v ich veci.

15. Ústavný súd po posúdení veci dospel k záveru, že v napadnutom uznesení došlo k arbitrárnemu posúdeniu prípustnosti dovolania najvyšším súdom, a to v priamom rozpore s právnym názorom, ktorý ústavný súd vyslovil vo veci sťažovateľov v náleze č. k. I. ÚS 92/2018-60 z 5. septembra 2018, ako aj z dôvodu nedostatočného odôvodnenia napadnutého uznesenia, čo sa týka niektorých podstatných argumentov sťažovateľov ako dovolateľov.

16. Ústavný súd v náleze č. k. I. ÚS 92/2018-60 z 5. septembra 2018 dospel k právnemu názoru o arbitrárnosti posúdenia prípustnosti sťažovateľmi podaného dovolania vo vzťahu k ním uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, keď v bode 26 výslovne uviedol, že najvyšší súd dospel k nesprávnemu záveru o absencii tohto dovolacieho dôvodu. Ústavný súd uviedol, že pokiaľ sa najvyšší súd obmedzil iba na zhodu v právnom názore medzi prvoinštančným a odvolacím súdom o tom, že ich dobromyseľnosť je bez právneho významu, pričom nezohľadnil odlišné rozhodnutie najvyššieho súdu a ani judikatúru ústavného súdu, porušil tým základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny a ich právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštatuje, že napriek tomu, že v zmysle § 56 ods. 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Zb. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov platného a účinného v rozhodnej dobe bol najvyšší súd povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť, viazaný pritom názorom ústavného súdu, tento sa týmto záväzným právnym názorom ústavného súdu v ďalšom postupe a rozhodovaní neriadil, čo bez ďalšieho zakladá opakovane porušenie práva sťažovateľov na spravodlivý proces.

17. Ústavný súd v rámci posúdenia porušenia práv sťažovateľov pristúpil najprv k posúdeniu tej časti ústavnej sťažnosti, ktorá predstavuje obsahový prienik s argumentáciou, ktorú sťažovatelia predostreli najvyššiemu súdu v rámci vymedzenia dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

18. Sťažovatelia namietajú, že z ich pohľadu, ako aj z pohľadu ústavného súdu, ktorý svoj názor na ich vec už raz vyjadril, mala podstatný význam otázka ich dobromyseľnosti pri nadobúdaní nehnuteľností. V tomto kontexte sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uvádzajú: *«Ak celé odôvodnenie, ktoré za tejto situácie vyprodukovali súdy, spočíva vo vete „na základe absolútne neplatného právneho úkonu nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, a teda nemožno uvažovať o ochrane vlastníckeho práva, hoc i dobromyseľného nadobúdateľa“, tak toto v žiadnom prípade Sťažovatelia nepovažujú za dostatočné odôvodnenie.»*

19. V preskúmvanej veci je tak z ústavnoprávneho hľadiska podstatné to, že sťažovatelia nedostali zo strany všeobecných súdov odpoveď na nimi vo veci prednesený podstatný argument týkajúci sa ich dobromyseľnosti, na ktorú počas konania pred súdmi nižšej inštancie výslovne poukazovali.

20. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti stabilne uvádza, že aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsku z 21. 1. 1999). Judikatúra ESLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

21. Vychádzajúc z už uvedeného, ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia uvádzali konkrétne dôvody, z ktorých sa ich argumentácia o potrebe vysporiadať sa s otázkou ich dobromyseľnosti pri nadobúdaní vlastníckeho práva javila ako racionálna, a nedostali na ňu primeranú odpoveď. Napriek tomu, že túto svoju argumentáciu predniesli prostredníctvom § 420 písm. f) CSP do dovolacieho konania, najvyšší súd na ich polemiku s chýbajúcimi dôvodmi rozsudku krajského súdu v zmysle rozumnej odpovede na nimi uvádzané argumenty dostatočným spôsobom nereagoval. V tomto smere je preto napadnuté uznesenie nepreskúmateľné a zjavne neodôvodnené, keďže najvyšší súd nedal odpoveď na podstatné a relevantné námietky sťažovateľov uplatnené v dovolaní proti rozsudku krajského súdu. Nad rámec už uvedeného ústavný súd konštatuje, že požiadavke na riadne odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (najvyšší súd nevynímajúc) nezodpovedá ani všeobecné súhrnné konštatovanie (napr. „z obsahu spisu“, „obsah spisu“ a pod.) bez dostatočného a presvedčivého odôvodnenia spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vysporiada i so špecifickými, avšak pre vec podstatnými námietkami strany konania.

22. Vo vzťahu k argumentácii najvyššieho súdu k posúdeniu prípustnosti dovolania proti rozsudku krajského súdu podľa § 420 písm. f) CSP poukázaním aj na zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015, ktorého právna veta znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku.“, ústavný súd uvádza, že zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania po prijatí Civilného sporového poriadku, ktoré nadobudli účinnosť 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli. Preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne, a v prípade, že písomné

vyhotovenie rozhodnutia súdu nižšej inštancie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť (a okrem výnimočných prípadov pôjde) o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Pojem „procesný postup“ v § 420 písm. f) CSP je potrebné vyložiť v kontexte pojmu „právo na spravodlivý proces“, ktoré je dotknutým ustanovením garantované strane konania, a súčasťou práva na spravodlivý proces je pritom nepochybne aj náležité odôvodnenie rozhodnutia zodpovedajúce kritériám čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne pozri nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 559/2018-64 z 13. marca 2020).

23. Vzhľadom na uvedené záver najvyššieho súdu o nedôvodnosti námietky sťažovateľov, ktorou poukazovali, že súdy nižších inštancií nepristúpili k hodnoteniu ich dobromyseľnosti pri nadobúdaní nehnuteľnosti (len s ohľadom na absolútnu neplatnosť prvotného právneho úkonu, pozn.), je z ústavnoprávneho hľadiska neudržateľný.

24. Ako už bolo uvedené, z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že tento nerešpektoval názor ústavného súdu o nesprávnosti svojho názoru o absencii dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, keď dovolanie sťažovateľov opakovane odmietol ako neprípustné bez pripustenia jeho vecného prieskumu. Sťažovatelia v podanom dovolaní, ktorého prípustnosť odvodzovali aj z § 421 ods. 1 písm. c) CSP, teda z toho, že rozhodnutie dovolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu rozhodovaná rozdielne, výslovne poukázali na rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo 71/2011 a na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016. Nad rámec uvedeného záväzného názoru už v tejto konkrétnej veci vyjadreného v náleze č. k. I. ÚS 92/2018-60 z 5. septembra 2018, na ktorom ústavný súd zotrváva, poukazuje na skutočnosť, že napriek názoru najvyššieho súdu o tom, že rozhodnutia ústavného súdu nemožno považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, ktorá by bola relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP, a jeho vyjadreniu, že táto skutočnosť zakladá nemožnosť prihliadania na tento sťažovateľmi explicitne uvedený nález ústavného súdu (bod 36 napadnutého uznesenia, pozn.), tento nakoniec pristúpil k jeho posudzovaniu (bod 39 napadnutého uznesenia, pozn.). V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na bod 27 svojho nálezu č. k. I. ÚS 92/2018-60 z 5. septembra 2018, v ktorom uviedol, že „Ako nedostatok napadnutého rozhodnutia považuje ústavný súd aj postup, ktorým najvyšší súd aj napriek záveru o neprípustnosti dovolania skúmal dovolacie dôvody. Pokiaľ najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia pristúpil k posúdeniu dôvodnosti námietky dobromyseľnosti sťažovateľov pri nadobudnutí nehnuteľnosti ako dovolacieho dôvodu, mal dovolanie zamietnuť podľa § 448 CSP.“ Ústavný súd konštatuje, že tento už raz ústavným súdom vytýkaný postup najvyšší súd po vrátení veci na nové konanie a rozhodovanie znova rovnakým spôsobom zopakoval.

25. K samotnému vysporiadaniu sa s nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, na ktorý sťažovatelia v podanom dovolaní poukázali, ústavný súd v prvom rade konštatuje, že názor najvyššieho súdu vyjadrený v napadnutom uznesení a prednesený aj v jeho vyjadrení v tomto konaní o tom, že pri aplikácii § 421 CSP nie je povinný zohľadňovať judikatúru ústavného súdu, je za hranicou ústavnej udržateľnosti, a to predovšetkým s poukazaním na jeho vlastnú judikatúru. Úlohou ústavného súdu nie je zadefinovanie pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu, keďže uvedené patrí do kompetencie najvyššieho súdu. Napokon, tento pojem sa môže v judikatúre najvyššieho súdu ďalej vyvíjať (obdobne pozri I. ÚS 51/2020). Ústavný súd

sa však nestotožňuje s názorom, podľa ktorého pod pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu nepatrí judikatúra ústavného súdu, v rámci ktorej ústavný súd meritórnym spôsobom posudzoval otázky ústavnoprávneho významu. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo 129/2017 z 31. októbra 2017, v ktorom tento uviedol: „*S prihliadnutím na čl. 3 základných princípov CSP do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu treba zahrnúť aj rozhodnutia Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva, prípadne Súdneho dvora Európskej únie...*“ Ústavný súd poukazuje aj na rozsudok najvyššieho súdu č. k. 4 Cdo 142/2019 z 29. apríla 2020, v ktorom najvyšší súd v súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, kde dovolateľ (rovnako ako sťažovatelia, pozn.) namietal nesprávne posúdenie právnej otázky nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka bez platného právneho titulu na základe dobrej viery nadobúdateľa, resp. na základe absolútnej neplatnej kúpnej zmluvy, súdmi nižších inštancií. Najvyšší súd v rámci vecného prieskumu v tomto konaní posudzoval aj nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, na ktorý poukazujú v podanom dovolaní aj sťažovatelia. Najvyšší súd v predmetnom uznesení uviedol: «*... Vzťahy medzi ústavným súdom a všeobecnými súdmi, vrátane najvyššieho súdu, by mali byť charakterizované vzájomným dialógom a nie jednosmerným diktátom. Preto aj v tomto prípade, okrem iných (porovnaj napr. rozhodnutie, sp. zn. 4Cdo/102/2017) najvyšší súd reflektoval precedenčnú judikatúru ústavného súdu, čo znamenalo pre neho záväzok rozhodnúť v súlade s tam prezentovanými ústavnými princípmi ohľadne záveru, že podľa súčasnej právnej úpravy je možné nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti evidovanej v katastri nehnuteľností aj od nevlastníka, a to na základe dobrej viery nadobúdateľa v úkony prevodcu a v zápis do katastra nehnuteľností, ako právny dôsledok aplikácie princípu právnej istoty, dôvery v akty štátu a ochrany nadobudnutých práv a majetku v zmysle čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd... dovolací súd dodáva, že ústavný súd je aj vo vzťahu k veľkému senátu „nadradený súd“, preto jeho judikatúra predstavuje pre všetky rozhodovacie formácie najvyššieho súdu záväznú výkladovú usmernenie pri rozhodovaní skutkovo i právne obdobných vecí, teda aj pri posudzovaní možnosti nadobudania vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nevlastníka. Najvyšší súd je preto povinný bez ďalšieho procesného postupu precedenčne rozhodnutie ústavného súdu nasledovať, prípadne predniesť seriózne argumenty, ktoré vedú k záveru, že vzhľadom na relevantné skutkové rozdiely, nie je vhodné aplikovať už vyslovený ústavný princíp na prejednávajúcu vec alebo v celkom výnimočných prípadoch sa môže od ratio decidendi nálezu ústavného súdu odchýliť a predložiť pre tento postup konkurujúce úvahy.*»

26. Úlohou najvyššieho súdu bolo, riadiac sa právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v náleze č. k. I. ÚS 92/2018-60 z 5. septembra 2018, pripustiť vecný prieskum podaného dovolania vo vzťahu k uplatnenej prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP a presvedčivým spôsobom, v kontexte konkrétnych skutkových okolností, vysporiadať sa s prednesenou dovolacou argumentáciou sťažovateľov a s judikatúrou najvyššieho súdu, ako aj ústavného súdu, na ktorú explicitne poukázali, čo sa však nestalo.

27. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že skutkovo a právne podobnú vec posudzoval už v náleze č. k. II. ÚS 433/2012 zo 7. februára 2013, v ktorej nedostatok odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu spočívajúci v úplnej absencii vyhodnotenia argumentácie sťažovateľov o ich dobromyseľnosti pri uzatváraní kúpnej zmluvy viedol ústavný súd k vysloveniu porušenia

základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

28. Ústavný súd v náleze č. k. I. ÚS 510/2016 z 19. januára 2021 poukázal na to, že judikatúra slovenských najvyšších súdnych autorít momentálne nie je úplne jednotná v otázke posudzovania konfliktu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka a ochrany dobromyseľnosti nového nadobúdateľa. V tejto súvislosti v tomto náleze uviedol: «Posun v judikatúre najvyššieho súdu možno pripísať aj rozhodovacej činnosti ústavného súdu. Ten v rozhodnutí vo veci č. k. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016 judikátúrne prelomil zásadu „*nemo plus iuris*“, keď výslovne uviedol: «Aj keď Občiansky zákonník explicitne neupravuje všeobecný spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam od nevlastníka iba na základe dobrej viery nadobúdateľa, s výnimkou vydržania nemožno bezvýnimočne tvrdiť – ako to konštatovali všeobecné súdy – že samotná absencia vlastníckeho práva prevodcu („*dominium auctoris*“) povedie automaticky k neplatnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva. V tomto smere musí dôjsť aj k určitému posunu v doterajšej judikatúre ústavného súdu v riešení otázky „*nemo plus iuris*“ (I. ÚS 50/2010) o nové interpretačné závery či vývoj sociálnej reality najmä v zmysle zásadnej ochrany tej osoby, ktorá robila právny úkon s dôverou v určitý – jej druhou stranou prezentovaný skutkový stav. Navyše, ak bol potvrdený údajmi z verejnej štátom vedenej evidencie a najmä keď ho potom aprobejuje aj príslušný orgán verejnej moci [kataster nehnuteľností, súd a pod.]. Princíp dobrej viery chrániaci účastníkov súkromnoprávných vzťahov je jedným z kľúčových prejavov princípu právnej istoty odvíjajúceho sa od princípu právneho štátu. Nadobúdateľovi vlastníckeho práva, pokiaľ toto právo nadobudol v dobrej viere, musí byť poskytovaná široká ochrana, pretože v opačnom prípade by si nikdy nemohol byť istý svojím vlastníctvom, čo by bolo v rozpore s poňatím materiálneho právneho štátu (porovnaj aj R 14/2009). Otázkou dobrej viery takého nadobúdateľa vlastníckeho práva sa tak všeobecné súdy musia vždy riadne zaoberať pri jeho spochybňovaní treťou osobou.“ Na toto rozhodnutie potom ústavný súd nadviazal rozhodnutiami vo veciach sp. zn. I. ÚS 151/2016 a sp. zn. I. ÚS 460/2017...» Ústavný súd poukázal na mimoriadne výnimočnú možnosť poskytnutia ochrany práv dobromyseľným nadobúdateľom, prioritne však k tejto otázke pristupuje aj ústavný súd zdržanlivo.

29. Na rozdiel od veci, ktorú ústavný súd preskúmaval v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 510/2016, v ktorej ústavný súd nevyhovel ústavnej sťažnosti sťažovateľov, ktorí namietali, že odvolací súd nedal uspokojivú odpoveď na ich argumenty týkajúce sa možnosti nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka zohľadnením ich dobromyseľnosti ako nadobúdateľov, v tomto preskúmanom prípade ústavný súd po oboznámení sa s napadnutým rozsudkom krajského súdu v kontexte záverov obsiahnutých v rozsudku okresného súdu konštatuje, že sťažovatelia nedostali na nimi v konaní prednesený podstatný argument týkajúci sa ich dobromyseľnosti pri nadobúdaní vlastníckeho práva zo strany všeobecných súdov vôbec žiadnu odpoveď. V tejto súvislosti tak nemožno závery najvyššieho súdu o tom, že odvolací súd pri posudzovaní možnosti nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka zohľadnením dobromyseľnosti prihliadol na konkrétne skutkové a právne okolnosti veci, považovať za presvedčivé.

30. Časť napadnutého uznesenia, v ktorej najvyšší súd formuloval názor o tom, že v rozhodnutí č. k. 6 Cdo 71/2011 sa „mierne odklonil“ od ustálenej rozhodovacej činnosti, považuje ústavný súd za nepreskúmateľnú. Záver najvyššieho súdu o tom, že v konečnom dôsledku by žalovaná (zrejme žalovaní v 2. a 3. rade, pozn.), a teda sťažovatelia nesplnili kritériá kladené uvedeným rozhodnutím

na dobromyseľného nadobúdateľa, bez uvedenia toho, z akých konkrétnych skutkových a právnych záverov súdov nižších inštancií je táto skutočnosť zrejmä (v kontexte tohto, že tieto nedali sťažovateľom žiadnu odpoveď na námietku o ich dobromyseľnosti, pozn.), nezodpovedá ústavným požiadavkám na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

31. Ústavný súd tak dospel k záveru, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu boli porušené základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 36 ods. 1 listiny a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

32. V súvislosti s návrhom sťažovateľov na zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci najvyššiemu súdu ústavný súd dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (výrok 2). Najvyšší súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

33. Vzhľadom na to, že ústavný súd vrátil vec najvyššiemu súdu na nové rozhodovanie, stratilo opodstatnenie, aby sa zaoberal návrhom sťažovateľov na odklad právoplatnosti rozsudku krajského súdu, ktorý bol ústavnému súdu doručený až po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, a to vzhľadom na skutočnosť, že po vrátení veci najvyššiemu súdu patrí rozhodovanie o návrhu na odklad právoplatnosti napadnutého rozhodnutia (v tomto prípade rozsudku krajského súdu, pozn.) už do kompetencie dovolacieho súdu (§ 444 ods. 2 CSP).

IV.2. K namietanému porušeniu práva vlastníť majetok:

34. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľov zaručeného im čl. 20 ods. 1 ústavy sa ústavný súd riadil princípom minimalizácie svojich zásahov do právomoci všeobecného súdu, rozhodnutie ktorého je v konaní o ústavnej sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010), ktorý vyplýva z jeho subsidiárneho postavenia pri ochrane základných práv a slobôd. Vychádzal pritom v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 186/06, IV. ÚS 311/08) z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa otvára priestor k tomu, aby sa najvyšší súd sám vyrovnal s ochranou uvedeného práva sťažovateľov hmotného charakteru.

35. Ústavný súd preto tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľov nevyhovel, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom [(§ 133 ods. 1 *a contrario* zákona o ústavnom súde); bod 4 výroku nálezu].

V.

Trovy konania

36. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 599,38 eur.

37. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o náhrade trov konania z obsahu spisu a priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia celkom za tri úkony právnej služby pri zastupovaní dvoch osôb, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) á 88,50 eur, čo je odmena za jeden úkon právnej služby znížená o 50 % (t. j. 50 % zo 177 eur) a režijný paušál 2 x 10,62 eur a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2021 (vyjadrenie) á 90,58 eur, čo je odmena za jeden právny úkon znížená o 50 % (t. j. 50 % zo 181,17 eur) a režijný paušál 1 x 10,87 eur v súlade s § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky, čo spolu predstavuje sumu 299,69 eur. Trovy konania za dvoch účastníkov tak predstavujú celkom sumu 599,38 eur.

38. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 10. marca 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu